

Sosial tillit, innvandring og diskriminering

Hvordan påvirker diskriminering sosial tillit blant innvandrere?

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
2	Tidligere forskning	3
2.1	Generelt om sosial kapital, tillit og funksjonen av disse samfunnet	3
2.2	Bestemmelsesfaktorer	5
2.3	Sosial tillit og innvandring	7
2.4	Sosial tillit og diskriminering	8
3	Hypoteser	9
4	Metode	11
4.1	Datamateriale	11
4.2	Variabler	12
4.3	Økonometrisk framgangsmåte	14
5	Resultat	16
5.1	Beskrivende statistikk	16
5.2	Økonometrisk analyse	17
6	Diskusjon	22
6.1	Svakheter	24
7	Konklusjon	26
8	Referanser	28
9	Vedlegg	30
9.1	Residualplott	30

1 Innledning

Denne oppgaven omhandler sammenhengen mellom tillit, innvandring og diskriminering. Vi tester om innvandrere er mindre tillitsfulle enn de som er født i Norge og om diskriminering er en faktor i hvor mye tillit man har til andre mennesker. I tillegg ser vi om effekten av diskriminering er påvirket av innvandrerbakgrunn.

Norge er et land med høy mellommenneskelig tillit noe som deles med de andre nordiske landene (Ortiz-Ospina & Roser, 2016). Land der folk er tillitsfulle mot hverandre, til offentlige institusjoner og til det politiske system er typisk land som er økonomisk velstående med borgere som er deltakende i det offentlige liv og har politiske styresett som er beslutningsdyktige og kompromissvillige (Newton et al., 2018). Det at demokratiske land opprettholder og skaper tillit mellom mennesker, men også til offentlige institusjoner og det politiske system, er framhevet som en viktig del av å opprettholde det demokratiske styresettet i en tid med store utfordringer i form av økt polarisering (OECD, 2022).

Én av flere utfordringer ved å opprettholde og skape tillit er de utfordringene migrasjon mellom landegrenser kan medføre. Bergh (2019) tar opp tre hovedbekymringer angående migrasjon og sosial tillit. Den første bekymringen er at innvandring fra land med lavere sosial tillit kan føre til en generell nedgang i sosial tillit i det nye landet. Den andre er at innvandrere fra land med høy sosial tillit kan ha negative opplevelser ved å flytte til land med lav sosial tillit. Den tredje er at migrasjon og økt mangfold kan skape mindre forståelse mellom grupper og dermed mer mistro og mistillit generelt i samfunnet, men at det er mulig å få en motsatt effekt av økt mangfold.

Førstegenerasjonsinnvandrere i Norge utgjør omtrent 17 % av Norges befolkning i 2024, mens 4 % er norskfødte med innvandrerforeldre (SSB, 2024). En stor andel av førstegene-

rasjonsinnvandrere kommer fra land som Polen, Ukraina og Litauen, mens mange andre-generasjonsinnvandrere har landbakgrunn fra land som Pakistan og Somalia. Det vil si at innvandrere er en mangfoldig gruppe mennesker som alle har forskjellige bakgrunner og erfaringer som er med på å forme deres tillit til andre mennesker.

Diskriminering er at noen grupper i samfunnet opplever forskjellsbehandling på grunn av deres medlemskap i denne gruppen (Potter et al., 2019). Dette er noe som kan gjelde alle avhengig av, for eksempel, bakgrunn, etnisitet og funksjonsnedsettelse. En mangfoldig gruppe mennesker som innvandrere er, vil ha individer som kan falle innenfor én eller flere av disse gruppene. Denne fordelingen kan være annerledes enn majoritetsbefolkningen ellers. Et tilleggspunkt som Potter et al. (2019) tar opp er at å være medlem av flere grupper samtidig kan skape uheldige kryssforhold som forsterker hverandre.

Problemstillingen for denne oppgaven er om det er en sammenheng mellom innvandringsbakgrunn, opplevd diskriminering og sosial tillit. Vi danner oss hypoteser om at personer som ikke er født i Norge har en annerledes (og mest sannsynlig lavere) tillit enn de som er født i Norge, at diskriminering har en negativ innvirkning på tillit og at denne effekten er større for innvandrere som opplever diskriminering.

Først går vi gjennom begrepene sosial tillit og sosial kapital, hvordan de henger sammen, og deres påvirkning på samfunnet. Med denne bakgrunnen danner vi hypoteser, fremlegger metoden for å teste disse hypotesene som vi deretter presenterer resultatet av. Til slutt diskuterer vi resultatene våre og betydningen og konsekvensene av disse.

2 Tidligere forskning

2.1 Generelt om sosial kapital, tillit og funksjonen av disse samfunnet

Mellommenneskelig tillit er et vidt konsept som det kan være hensiktsmessig å dele opp i flere begreper. Newton et al. (2018) presenterer en måte å forstå de ulike delene av mellommenneskelig tillit på, der den mest generelle formen er sosial tillit. Sosial tillit blir definert som den generelle tilliten man har til andre mennesker og for å måle denne er et vanlig spørsmål å stille om folk flest er til å stole på. Det er Newton et al. (2018) sitt rammeverk vi bruker som utgangspunkt der sosial tillit er delt inn i et ovenfra-og-ned- og et nedenfra-og-opp-perspektiv.

Det ene perspektivet går ut på at tillit er en personlig egenskap knyttet til individet. Denne kan bli dannet av psykologiske faktorer som opplevelser og erfaringer gjort under oppveksten, og at mennesker med høy tillit er oftere mer optimistiske og har stor tro på samarbeid med andre, mens de med lav tillit er pessimistiske og mer mistroiske mot andre. Den kan også bli dannet av sosiale faktorer som individets alder, inntekt, etnisk bakgrunn og liknende. Dette er et nedenfra-og-opp-perspektiv på sosial tillit.

Det andre perspektivet er at det er kollektive egenskaper og ikke personlige egenskaper som skaper sosial tillit. Noen av disse faktorene som Newton et al. (2018) tar opp som eksempler er grad av sosial homogenitet, inntekts- og formueslikhet, hvor mye korrupsjon og kvaliteten av politisk styring og den offentlige forvaltningen. Denne måten å se på sosial tillit er et ovenfra-og-ned-perspektiv.

Et nærliggende begrep til sosial tillit er sosial kapital. Fukuyama (2001) definerer sosial kapital som de uformelle normene og reglene i et samfunn som fremmer samarbeid mellom individer. Sosial tillit og sosial kapital henger sammen ved at tillit er en viktig faktor for samarbeidsvillighet og at uformelle normer og regler er i stor grad tillitsbaserte (Algan, 2018). Disse normene og reglene reduserer friksjoner og minker transaksjonskostnader fordi man heller kan bruke uformelle normer og regler istedenfor å utforme og håndheve formelle kontrakter gjennom institusjoner som rettsvesenet.

Som nevnt er land med høy sosial tillit assosiert med land som er økonomisk velstående og har velfungerende institusjoner (Algan, 2018; Newton et al., 2018). Bjørnskov (2012) argumenterer for at høy sosial tillit er assosiert med høy utdanning som gjør at arbeidskraften er mer produktiv og dermed vil påvirke den økonomiske veksten i landet. I tillegg leder høy utdanning til høyere kompetanse i den offentlige forvaltningen som bidrar til at institusjonene er mer velfungerende og dette kan føre til bedre vilkår for økonomisk vekst. Algan (2018) viser at land med høy tillit også har innbyggere som er mer tilfredse med sin tilværelse og har bedre helse, men at den årsaksmessige sammenhengen er uklar. Algan (2018) argumenterer videre for at en nedgang i tillit er assosiert med økt polarisering og at velgere blir mer tilbøyelige til å stemme på ekstreme og populistiske partier.

Furlong (1996) presenterer en teoretisk modell for sammenheng mellom økonomisk aktivitet og tillit. I denne modellen har man aktører som vurderer den forventede gevinsten etter å ha tatt hensyn til sannsynligheten for tap og de kostnadene rettslig kontrakthåndhevelse medfører. Denne vurderingen er en subjektiv vurdering fordi individene ikke har perfekt informasjon og er rasjonelt avgrenset. Tillit og sosial kapital vil da spille en rolle ved at den reduserer kompleksiteten i sannsynlighetsvurderingen ved at man kan utelukke mulige utfall ved å ha felles normer. Denne reduksjonen i friksjon og transaksjonskostnader gjør dermed at flere handlinger utføres. Dette er noe Algan (2018) tar opp som kan øke økonomisk effektivitet, påvirker investeringsvilje og -muligheter og være viktig for at markeder skal være velfungerende.

2.2 Bestemmelsesfaktorer

2.2.1 Sosial tillit

Vi bruker Newton et al. (2018) sin inndeling av bestemmelsesfaktorer med nedenfra-og-opp- og ovenfra-og-ned-faktorer. I modeller som tar for seg nedenfra-og-opp-faktorer, får individer tilliten sin formet av erfaringer og når denne tilliten er etablert må det store livsendringer til for å ha utslagsgivende effekt på denne. I modeller for ovenfra-og-ned-faktorer er det den samfunnsmessige konteksten som bestemmer tillit og tillit er en egenskap knyttet til samfunnet som helhet og ikke til individet

Vinner-taper-modellen er en nedenfra-og-opp-modell der man antar at vinnerne i samfunnet har høyere tillit enn taperne (Newton et al., 2018). De som defineres som vinnerne har høy utdanning, høy inntekt, høy sosial status og liknende. De tilbringer mer tid med andre som blir ansett som vinnere og som også har høy tillit og de har tillit til de institusjonene som gjorde det mulig for dem å ha suksess. Ved å være vinner har de tilgang på flere resurser og er i større grad beskyttet av politi og rettsvesen som fører til at de i større grad kan påta seg en risiko som innebærer å stole på andre.

Rainmaker-effekten er en ovenfra-og-ned-forklaringsmodell der tillit blir innbakt inn i det politiske systemet, i offentlig forvaltning og til slutt til borgerne i samfunnet (Newton et al., 2018). Høytillitssamfunn har institusjoner som fremmer pålitelig atferd hos politikere, offentlig forvaltning og borgerne. Demokrati gjør at politikerne må stå ansvarlig for sine beslutninger ovenfor velgerne, et uavhengig rettsvesen som likebehandler innbyggerne begrenser mulighetene for uærlighet og det føres tilsyn av den offentlige forvaltningen som forhindrer maktmisbruk. Dette fører til mindre korrupsjon og kriminalitet som gjør en i stand til å vise mer tillit ovenfor andre.

2.2.2 Sosial kapital

Glaeser (2001) presenterer en individuell investeringsmodell for hvordan individer tilegner seg sosial kapital. I denne modellen velger individer å investere i sosial kapital til den mar-

ginale kostnaden for å tilegne seg mer er lik den marginale nytten av mer sosial kapital. Her mister man sin opparbeidede sosiale kapital når man flytter siden man mister sine kontakter og fellesskap, men man beholder sin kunnskap om hvordan man tilegner seg sosial kapital.

Med denne modellen er utdanning en faktor ved at utdanningsinstitusjonene skaper sosiale arena der man lærer de uformelle normene og reglene som er aktuelle i landet. Denne kunnskapen gjør at man lettere kan samarbeide og interagere med andre mennesker og at dette fører til dannelser av sosiale bånd og nettverk. På denne måten blir utdanningsinstitusjonene en arena for individer å tilegne seg sosial kapital samt et sted man lærer seg hvordan man kan tilegne seg mer sosial kapital i fremtiden.

En annen faktor i denne modellen er alder ved at eldre mennesker har hatt mer tid til å investere og tilegne seg sosial kapital enn de yngre. Man vil tilegne seg sosial kapital til man når en alder der forventet gjenværende levealder gjør kostnaden for stor i forhold til nytten. Når individet velger å investere i sosial kapital så er det de sosiale og samfunnsmessige forutsetningene som er aktuelle der og da investeringsbeslutningen gjøres som er viktige. Dette betyr at man kan få kohorteffekter dersom det skjer samfunnsendringer og det kan gå lang tid før effekten av endrede forutsetninger viser seg i den totale sosialkapitalbeholdningen.

En tredje faktor er at siden sosial kapital er avhengig av hvor mye sosial kapital de rundt har kan det medføre koordinasjonsproblemer. Økt mangfold og store forskjeller mellom mennesker kan gjøre koordinasjonsproblemene verre, og lede til at det investeres mindre i sosial kapital.

2.2.3 Empiriske funn

Det er flere studier som ser empirisk på hvilke faktorer som har sammenheng med sosial tillit. Alesina & La Ferrara (2002) finner at lav tillit er assosiert med nylig å ha opplevd traumatiske hendelser, å være medlem av en gruppe som er diskriminert, å ha økonomiske vansker og å bo i nabolag med store forskjeller i etnisitet og inntekt. Pettersen (2019) ser på hva som er assosiert med tillit i en norsk kontekst. De faktorene som trekkes frem som mest forklarende er de institusjonelle, som tilgang til høyere utdanning og lite økonomisk ulikhet.

De individuelle faktorene Pettersen finner er alder, kjønn, inntekt, utdanning, sosial omgang og deltakelse i sosiale aktiviteter.

Delhey & Newton (2003) finner at det er forskjeller mellom land i hva som er med på å forklare tillit og hvilke faktorer som er viktigst har sammenheng med det generelle tillitsnivået i det aktuelle landet. Som ett eksempel brukes at i noen land er kvinner korrelert med lavere tillit i noen land, mens i andre land er det å være mann. Pettersen (2019) argumenterer for at i Norge der det generelle velstandsnivået er høyt, er ikke vinner-taper-modellen like aktuell som forklaringsmodell siden befolkningen stort sett er velstående og at velstandsforskjellene ikke er store.

2.3 Sosial tillit og innvandring

Dinesen & Hooghe (2010) tar for seg hvordan innvandreres tillit er i forhold til vertslandets borgere. Forfatterne finner at, i en europeisk kontekst, innvandrere som kommer fra land med lavere tillit tar denne lave tilliten med seg til det nye landet, men at andregenerasjon har et tillitsnivå som er nærmere vertslandets borgere. Med nedenfra-og-opp-perspektivet av Newton et al. (2018) kan dette forstås ved at tillit ikke er særlig foranderlig i voksen alder, og innvandrere tar seg med den generelle tilliten de allerede har dannet seg. Dersom har vokst opp i et land med mye korrupsjon og lav kvalitet på de offentlige institusjonene vil dette kunne prege dem når de kommer til det nye landet.

Dinesen & Hooghe (2010) finner at det er en kulturell påvirkning på de som flytter som gjør at de nærmer seg det generelle tillitsnivået i landet de kommer til, og som er størst hos andregenerasjonsinnvandrere. Denne endringen av den generelle tilliten hos innvandrere er avhengig av aksepten til innvandring i landet de flytter til, og at land som har generelt høy tillit er relativt mer aksepterende til innvandring. I tillegg er det høyere kvalitet på institusjoner, forvaltning, rettsvesenet og liknende som har en positiv effekt på endringen i den generelle tilliten hos innvandrere.

2.4 Sosial tillit og diskriminering

Økt mangfold kan føre til mistillit og mindre forståelse mellom grupper i samfunnet (Bergh, 2019; Dinesen et al., 2020; Glaeser, 2001). Empiriske funn indikerer at sosial tillit og diskriminering er korrelert med hverandre ved at man som diskriminert har mindre sosial tillit (Alesina & La Ferrara, 2002; Dinesen & Hooghe, 2010). Diskriminering fins i flere former som gjør at ulike grupper opplever ulik form for diskriminering og at man kan være medlemmer av flere diskriminerte grupper samtidig som kan føre til forsterkende effekter (Potter et al., 2019).

Med investeringsmodellen til Glaeser (2001) leder forskjellsbehandling, og spesielt diskriminering, til lavere investeringsvillighet for den diskriminerte. Hen vil ikke få like stor avkastning av sin sosiale kapital og dermed er mindre villige til å investere i mer. Dette er fordi sosial kapital er mellommenneskelig og diskriminering kan påvirke verdien og avkastningen av ens opparbeidede sosiale kapital og gjøre den mindre verdt. Det kan øge føre til utelukkning av sosiale arenaer og minske sosial deltakelse og dermed gi færre muligheter for å opparbeide seg og dra nytte av sin sosiale kapital.

Furlong (1996) og Fukuyama (2001) bruker spillteori med et gjentakende fangenes dilemma der aktører husker og lærer av sin egen og andres handlinger og oppførsel, og slik inkorporere tillit i økonomiske handlinger. Fordommer og diskriminering kan derfor gi seg utslag her siden man i fangenes dilemma gjør en vurdering basert på sine tidligere erfaringer om samarbeid eller ikke, som gjør at opplevd diskriminering og ens fordommer gjør en mindre villig til å delta sosialt og opparbeide seg sosial kapital.

3 Hypoteser

For å besvare problemstillingen vår om sammenheng mellom innvandringsbakgrunn, diskriminering og en eventuelt forsterkende effekt danner vi oss tre hypoteser.

Hypotese 1 er førstegenerasjonsinnvandrere har lavere sosial tillit enn majoritetsbefolkningen og at dette gjelder primært de som har oppgitt at de ikke kommer fra Norden eller Vest-Europa. En underhypotese er at andregenerasjonsinnvandrere har en sosial tillit som er nær eller lik majoritetsbefolkningen siden de er født og antas å ha vokst opp i Norge og at det samme gjelder de som er fra Vest-Europa eller Norden.

Hypotese 2 er at individer som opplever at de er diskriminerte har lavere sosial tillit enn de som ikke opplever diskriminering.

Hypotese 3 er at individer som er innvandrere og opplever diskriminering har en forsterket reduksjon i deres nivå av sosial tillit. Denne kombinerer hypotese 1 og 2 siden det kan være forskjeller i type diskriminering mellom innvandrere og ikke-innvandrere som kan resultere i en ytterligere reduksjon i sosial tillit.

Hypotese 1 er basert på teorien om at tillit blir formet under oppvekst, og for de som ikke har hatt sin oppvekst i Norge vil denne ha blitt formet i hjemlandet. I tillegg kan de som flytter få redusert verdien av sin sosiale kapital siden det medfører tap av sosiale nettverk og at den kapitalen man har opparbeidet seg i et annet land, ikke nødvendigvis er kompatibel med den som er aktuell i Norge. Dessuten kan den kunnskapen de har tilegnet seg om hvordan man tilegner seg sosial kapital ikke være like anvendelig i en norsk kontekst.

Hypotese 2 bygger på at diskriminering reduserer verdien og avkastningen av sosial kapital, det kan stenge en sosialt ute, og det kan skape koordineringsproblemer siden sosial kapital er avhengig av andre rundt og dermed påvirke investeringsvilligheten. En forlengelse av

hypotese 2 er at diskriminering kommer i mange former som kan påvirke en ulikt som leder til hypotese 3.

4 Metode

Datamateriale som blir brukt er fra Innbyggerundersøkelsen 2024 utført på vegne av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) (DFØ et al., 2024). Databehandling og regresjonsutførelsen gjøres i R (versjon 4.4).

4.1 Datamateriale

Datainnsamlingen og metode er beskrevet i DFØ (2024). Datainnsamlingen foregikk mellom 3. oktober 2023 og 12. desember 2023. Spørreskjemaet, som var tilgjengelig både på papir og digitalt, ble sendt ut til 60 000 innbyggere. Utvalget er forskjøvet slik at flere fra de gruppene man tidligere har erfart har lavere tilbøyelighet for å svare på spørreskjemaer fikk dette tilsendt i et forsøk for å bøte på utvalgsskjevheter. Totalt 8599 svarte på spørreskjemaet, men ikke alle har svart på alle spørsmålene.

Selv med et forskjøvet utvalg er det påpekt i DFØ (2024) at det er en underrepresentasjon av personer med grunnskoleutdanning (9% mot 24% i befolkningen) og overrepresentasjon av personer med høyere utdanning (53% mot 37% av befolkningen), samt en overrepresentasjon av personer som er 67 år og eldre (38% mot 16% av befolkningen), men på de andre demografiske faktorene som kjønn, fylke og størrelse på kommune er utvalget tilnærmet likt befolkningen.

4.2 Variabler

4.2.1 Avhengig variabel

Respondentene til undersøkelsen ble instruert i å rangere forskjellige mål på tillit, og vi velger å bruke spørsmålet «Vil du stort sett si at folk flest er til å stole på, eller at en ikke kan være for forsiktig når en har med andre å gjøre?» der 0 er at man ikke kan være for forsiktig og 10 er at folk flest er til å stole på som vårt mål på sosial tillit. Dette er i samsvar med andre tidligere forskningsrapporter som også bruker liknende spørsmål som et mål på sosial tillit (Delhey & Newton, 2003; Dinesen & Hooghe, 2010; Holm, 2019; Newton et al., 2018).

4.2.2 Primære forklaringsvariabler

Vår første uavhengige forklaringsvariabel er innvandringsbakgrunn. Vi klassifiserer respondentene inn i kategoriene majoritetsbefolkning (MB), førstegenerasjonsinnvandrere fra Norden eller Vest-Europa (FGV), førstegenerasjonsinnvandrere fra andre regioner (FGA) og andregenerasjonsinnvandrere (AG). Dette gjør vi ved å klassifisere de som har krysset av for at de er født i Norge og begge foreldre er fra Norge som MB, de som har krysset av for at de ikke er født i Norge og har valgt enten at de kommer fra Norden eller Vest-Europa som FGV, de som ikke er født i Norge og har krysset av at de kommer fra en av de andre mulige svarene som FGA, og til sist de som er født i Norge, men har én eller flere foreldre som ikke er fra Norge som AG. Referansekategorien er MB.

Vår andre uavhengige variabel er hvorvidt vedkommende vil beskrive seg selv som medlem i en diskriminert gruppe. Dette er en binær variabel der 0 representerer «nei» og 1 «ja». Siden denne er en enten-eller-variabel så kan vi ikke fange opp grader av diskriminering. Å ha svart nei på dette spørsmålet er referansekategori.

4.2.3 Kontrollvariabler

De uavhengige variablene vi bruker som kontrollvariabler er alder, utdanning, inntekt og kjønn.

Alder er en kategorivariabel som inndeles i kategoriene 18-34, 35-49, 50-66 og 67 og eldre og er hentet fra Folkeregisteret. Vi slår sammen 18-24 og 25-34 for å redusere antall kategorier og gjøre kategoriene om lag like store i antall respondenter. Det kan være forskjeller i aldersfordeling innenfor våre innvandringsbakgrunner. Siden vi kan ha generasjonseffekter mellom aldersgrupper i tillegg til at høyere alder har gitt en lengre tid til å opparbeide seg sosial kapital som kan påvirke nivået av sosial tillit vil vi kontrollere for dette. Vi velger 67 og eldre som referansekategorien.

Utdanning er en kategorivariabel og respondenter inndeles etter hva de har svart som er deres høyeste fullførte utdanning. Kategoriene vi har valgt er «Grunnskole» som inkluderer folkeskole og realskole, «Videregående» som er både studieforbereidende og yrkesfag, og «Høyere» som er utdanning fra fagskole, høyskole og universitet. Vi forventer at utdanningsnivå kan ha innvirkning på ens sosiale tillit, der økt skolegang vil ha en positiv påvirkning på nivået av sosial tillit. Innvandringsbakgrunnene kan ha forskjeller i utdanningsnivå som vi vil å kontrollere for. Her velger vi høyere utdanning som referansekategori.

Respondentene har oppgitt hva deres brutto årsinntekt i husholdningen er. Svarene er gitt på en skala fra 1 til 8, der 1 representerer inntekt inntil 200 000 kr, 2 en inntekt fra 200 000 kr til 349 999 kr, og 3 til 5 representerer en trinnvis økning på 150 000 kr. 6 representerer en inntekt fra 650 000 kr til 849 999 kr, 7 fra 850 000 kr til 1,5 millioner kr, og 8 er inntekt over 1,5 millioner kr. De deles inn i høy- og lavinntekt. Basert på at netto husholdningsinntekt i Norge i 2022 er 590 400 kr (SSB, 2023) og fordi brutto er før skatt velger vi kategoriene opp til 649 000 kr som lavinntekt og de over som høyinntekt. Som referansekategori velges høyinntekt.

Til sist kontrollerer vi for kjønn siden det er funnet sammenheng mellom sosial tillit og kjønn og vi vil kontrollere for at det ikke er forskjeller i kjønnsfordelingen mellom våre innvandringsbakgrunner. Her velges mann som referansekategori.

4.3 Økonometrisk framgangsmåte

For å teste våre tre hypoteser lager vi tre modeller som bygger på hverandre. Alle modellene bruker sosial tillit som avhengig variabel og variasjonen er hvilke uavhengige variabler som er med.

$$st_i = \beta_0 + \beta_1 \text{innvandr}_i + \epsilon \quad (1)$$

Modell 1 har sosial tillit som avhengig variabel og innvandringsbakgrunnene som uavhengig variabel. Denne er vist i Likning 1 og majoritetsbefolkningen er satt som referansegruppe. Siden det kan være konfunderende faktorer lager vi modell som kontrollerer for alder, utdanning, kjønn og inntekt, vist i Likning 2. Variablene innvandrer, alder, utdanning og inntekt består av flere indikatorvariabler (dummy-variabler) og deres koeffisienter er dermed vektorer av koeffisienter for hver indikatorvariabel.

$$st_i = \beta_0 + \beta_1 \text{innvandr}_i + \beta_2 \text{alder}_i + \beta_3 \text{utdanning}_i + \beta_4 \text{kvinne}_i + \beta_5 \text{inntekt}_i + \epsilon \quad (2)$$

I modell 3 introduserer vi diskrimineringsvariabelen og interaksjonsvariablene mellom innvandrerkategoriene og diskriminering. I Likning 3 er $\text{diskriminert}_i \times \text{innvandr}_i$ alle kombinasjonene av diskriminert og innvandrer kategorier med tilhørende koeffisienter. De andre variablene er like som likningen over.

$$st_i = \beta_0 + \beta_1 \text{innvandr}_i + \beta_2 \text{diskriminert}_i + \beta_3 \text{diskriminert}_i \times \text{innvandr}_i + \beta_4 \text{alder}_i + \beta_5 \text{utdanning}_i + \beta_6 \text{kvinne}_i + \beta_7 \text{inntekt}_i + \epsilon \quad (3)$$

Modell 1 og 2 er for å svare på hypotese 1 og modell 3 er for å svare på hypotese 2 og 3. Med denne fremgangsmåten bruker vi den enkleste modellen først for deretter å se om en eventuell sammenheng forblir eller kommer til syne når vi kontrollerer for alder, utdanning, kjønn og inntekt. I disse modellene vil koeffisientene til innvandrer-variablene kunne belyse

hypotese 1. Koeffisienten til diskriminering-variabelen og koeffisientene til interaksjonsleddet mellom diskriminert og innvandrere er de primære koeffisientene for å svare på hypotese 2 og 3.

Konstantleddet i modell 2 vil være gjennomsnittet av menn over 67 år med høyere utdanning, av majoritetsbefolkning og som har høy inntekt. Modell 3s konstantledd legger til at de ikke er diskriminerte.

For å beregne koeffisientene bruker vi multippel lineær regresjon med minste kvadraters metode.

5 Resultat

I denne delen presenterer vi den beskrivende statistikken over våre variabler og deretter presenterer resultatene av våre regresjonsanalyser.

5.1 Beskrivende statistikk

Tabell 5.1 viser beskrivende statistikk for våre variabler og første kolonne er variabelnavn. For sosial tillit, som er en kontinuerlig variabel, er gjennomsnitt, standardavvik, minimumsverdi og maksimumsverdi oppgitt. For kategorivariablene er prosent av respondenter i hver underkategori oppgitt med referansekategorien øverst. Totalt antall respondenter er 6647.

Tabell 5.1: Beskrivende statistikktabell.

	Andel	Snitt	SD	Min	Maks
Sosial tillit		7.2	2.3	0	10
Innvandringsbakgrunn					
MB	83%				
FGV	4%				
FGA	8%				
AG	5%				
Alder					
67+	34%				
18-34	18%				
35-49	19%				

50-66	29%
Diskriminert	
Nei	87%
Ja	13%
Kvinne	
Nei	53%
Ja	47%
Inntekt	
Høy	62%
Lav	38%
Utdanning	
Høyere	70%
Videregående	22%
Grunnskole	8%

5.2 Økonometrisk analyse

Resultatene av regresjonsanalysen er presentert i Tabell 5.2. Denne tabellen inneholder variabelnavn som første kolonne og deretter én kolonne for hver modell. Hver rad inneholder verdien av den estimerte koeffisienten med signifikansnivå notert med stjerner. I parentes er standardfeil verdien til koeffisienten oppgitt. Nederst i tabellen er antall observasjoner, R² og justert R² oppgitt for hver modell.

Tabell 5.2: Regresjonsanalysetabell for de tre modellene. Avhengig variabel er sosial tillit.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
(Skjæringspunkt)	7.24*** (0.03)	7.74*** (0.06)	7.72*** (0.06)
Innvandringsbakgrunn (MB)			
FGA	-0.34** (0.10)	-0.11 (0.11)	0.09 (0.12)
FGV	0.32* (0.14)	0.32* (0.13)	0.42** (0.14)
AG	-0.27* (0.13)	-0.11 (0.13)	0.01 (0.15)
Lav inntekt		-0.42*** (0.06)	-0.30*** (0.06)
Kvinne		0.38*** (0.06)	0.38*** (0.05)
Utdanning (høyere utd.)			
Grunnskole		-0.47*** (0.11)	-0.44*** (0.10)
Videregående		-0.55*** (0.07)	-0.54*** (0.07)
Alderskategorier (67+)			
18-34 år		-0.73*** (0.08)	-0.49*** (0.08)
35-49 år		-0.84*** (0.08)	-0.62*** (0.08)
50-66 år		-0.31*** (0.07)	-0.22** (0.07)
Diskriminert			-1.23*** (0.10)
FGA × Er diskriminert			-0.05 (0.23)
FGV × Er diskriminert			-0.76+ (0.40)
AG × Er diskriminert			-0.10 (0.32)
Observasjoner	6647	6647	6647
R2	0.00	0.05	0.08
Justert R2	0.00	0.04	0.08

+ p \num{< 0.1}, * p \num{< 0.05}, ** p \num{< 0.01}, *** p \num{< 0.001}

For modell 1 er skjæringspunktet signifikant med en verdi på 7,24 som forteller oss at det er det gjennomsnittet av majoriteten har som sosialt tillitsnivå og er verdien alle de andre variabler er relative til. Det er totalt 5540 datapunkter som inngår i konstantleddet. Førstegenerasjonsinnvandrere fra andre land enn Norden og Vest-Europa (FGA) har signifikant lavere tillit og effekten estimeres til å være 0,34 poeng under gjennomsnittet. Førstegenerasjonsinnvandrere fra Norden og Vest-Europa (FGV) har en signifikant høyere sosial tillit med en effekt på 0,32 poeng og andregenerasjonsinnvandrere (AG) har en signifikant lavere tillit som er 0,27 poeng under gjennomsnittet. R² og justert R², som er et mål på hvor mye av variansen forklares av modellen og justert R² tar hensyn til antallet variabler, er svært lavt på under 1 %.

Modell 2 legger til kontrollvariablene alder, inntekt, utdanning og kjønn. I denne modellen er referansen menn av majoritetsbefolkningen som er 67 eller eldre med høyere utdanning og har høy inntekt. Det er totalt 519 respondenter som inngår i konstantleddet. I gjennomsnitt er disse estimert til å ha en sosial tillit på 7,74 og denne er signifikant. I våre innvandringsbakgrunner er det nå bare FGV som har en signifikant effekt, og disse er estimert til å ha en sosial tillit som er 0,32 poeng høyere enn majoritetsbefolkningen. Alle våre kontrollvariabler viser en signifikant effekt på tillit. De med lav inntekt estimeres til å ha 0,42 poeng lavere tillit enn de med høy inntekt. Sammenliknet med å ha høy utdanning er det å ha grunnskoleutdanning estimert til å ha 0,47 poeng lavere tillit, og videregående utdanning 0,55 poeng lavere. For alder er effekten, sammenliknet med 67 og eldre, av å være i kategorien 18-34 år, 35-49 år og 50-66 år henholdsvis -0,73, -0,84 og -0,31. R² er på 5 % og justert R² er på 4 % som betyr at modellen er beregnet til å forklare bare 4 % av variansen i sosial tillit.

Siden modell 2 ikke viser en signifikant effekt hos FGA og signifikant positiv effekt for FGV forkaster vi hypotese 1 om at innvandrere har lavere sosial tillit enn majoritetsbefolkningen. Det betyr at effekten av innvandringsbakgrunn på FGA og AG fanges opp av kontrollvariablene. Underhypotesen, at andregenerasjon har en sosial tillit nær eller lik majoritetsbefolkningen, forkastes ikke.

Det som skiller modell 1 og 2 er at modell 1 tester om gjennomsnittet er statistisk forskjellig fra referansen uten kontrollvariabler. Siden modell 1 finner at det er en statistisk forskjell mellom de ulike innvandringsbakgrunnene og som forsvinner i modell 2, er den gjennom-

snittlige forskjellen mellom bakgrunnene forklart gjennom én eller flere kontrollvariabler. Det vil si at det er en over- eller underrepresentasjon av individer i innvandringsbakgrunnen som faller i én eller flere kontrollvariabler, og for FGA og AG må det være i minst en av de som er negativt assosiert med tillit. Siden effekten og signifikansen for FGV økte i modell 2, kan ikke en slik over- eller underrepresentasjon i kontrollvariablene forklare deres forskjellige tillit.

Modell 3 har et signifikant skjæringspunkt 7,72 som har samme referansegruppe som modell 2, der det er lagt til at de ikke er medlemmer av en diskriminert gruppe. Effekten av å være i FGA og AG er ikke signifikant, mens FGV har en signifikant positiv effekt på 0,42. Hypotese 1 forblir avkreftet. Effekten for de som er diskriminert er signifikant og negativ, og beregnes til å være 1,23 poeng lavere enn de ikke-diskriminerte. Dette gjør at vi ikke forkaster hypotese 2, at diskriminerte personer har lavere sosial tillit enn de som ikke er diskriminerte. Interaksjonsvariablene våre mellom innvandregruppene og om vedkommende er diskriminert viser ingen signifikant effekt som gjør at vi forkaster hypotese 3. Vi finner med andre ord ingen sammenheng mellom det å være både diskriminert og i én av våre innvandringsbakgrunner forskjellig fra majoritetsbefolkningen. Det er antydning til at det kan være en sammenheng mellom å være diskriminert og FGV med et signifikansnivå på 10 %. R^2 og justert R^2 er på 8 % som er lavt, ved at bare 8 % av variansen i sosial tillit fanges opp av modellen.

Dersom vi legger til grunn et signifikansnivå på 10 % får vi at det er en signifikant og negativ sammenheng mellom det å være diskriminert og FGV. Det betyr at selv om de i gjennomsnitt har 0,42 poeng høyere tillit enn majoritetsbefolkningen og effekten av diskriminering fører til en reduksjon på 1,23 poeng, har de en ytterligere 0,76 poeng reduksjon i tillit. En mulig forklaring er at de fra Vest-Europa og Norden opplever det som større et tillitsbrudd fordi de ikke forventer å bli diskriminert siden de er fra land som likner på Norge ellers.

I Tabell 5.3 er andelen av respondentene i hver innvandringsbakgrunn som er medlem av en diskriminert gruppe, med en p-verdi fra en parvis Wilcoxon rank sum-test om hvorvidt populasjonene i hver innvandringsbakgrunn er signifikant forskjellig fra majoritetsbefolkningen. Parvis Wilcoxon rank sum-test velges fordi den ikke antar normalfordeling slik en t-test gjør og den justerer for multippel testing ved bruk av Holms metode. Siden FGV har en p-verdi

som er nær 35 % tyder det på at majoritetsbefolkningen og førstegenerasjonsinnvandrere fra Norden og Vest-Europa ikke er signifikant forskjellige og at andel diskriminerte er omtrent lik. Både den andre førstegenerasjonsgruppen og annengenerasjon har en p-verdi som antyder at de er signifikant forskjellige fra majoritetsbefolkningen. Det betyr at flere i disse to gruppene oppgir at de er medlemmer av en diskriminert gruppe.

Tabell 5.3: Andel diskriminert med p-verdi av parvis Wilcoxon rank sum test.

Bakgrunn	Andel diskriminert	p-verdi
MB	10.90%	
FGV	12.67%	34.64%
FGA	32.30%	0.00%
AG	21.59%	0.00%

Oppsummert forkaster vi hypotese 1 om at førstegangsinnvandrere har lavere tillit enn majoritetsbefolkningen ved at vi finner at forskjellen mellom innvandringsbakgrunnene blir forklart av sosioøkonomiske faktorer, og at de fra Norden og Vest-Europa har høyere tillit enn majoritetsbefolkningen. Vi kan ikke avkrefte hypotese 2 som var at diskriminerte individer har lavere sosial tillit enn de ikke-diskriminerte som betyr at det å være medlem i en diskriminert gruppe er assosiert med lavere tillit. Til sist avkrefter vi hypotese 3 som er at det er en interaksjonseffekt mellom innvandringsbakgrunn og diskriminering, som vil si at det å være i en innvandringsgruppe og diskriminert ikke medfører ytterligere reduksjon i tillit.

6 Diskusjon

Formålet med denne analysen er å se om innvandringsbakgrunn og diskriminering er med på å bestemme ens sosiale tillit, og om det var noen forsterkende interaksjonseffekter mellom innvandringsbakgrunn og diskriminering.

6.0.1 Innvandring

Våre funn indikerer at det ikke er en sammenheng mellom å ha en innvandringsbakgrunn utenfor Norden og Vest-Europa på sosial tillit, og at denne sammenhengen forklares gjennom sosioøkonomiske faktorer som inntekt, alder, kjønn, og utdanning. Det at vi ikke finner en sammenheng mellom tillit og innvandringsgrupper er ikke forenelige med funnene på europeisk nivå eller i Norge (Dinesen & Hooghe, 2010; Holm, 2019). Derimot finner vi en sammenheng mellom å være fra Norden og Vest-Europa og tillit ved at disse ser ut til å ha høyere tillit enn majoritetsbefolkningen.

Bergh (2019) har som én av hans hovedbekymringer at innvandring kan lede til lavere sosial tillit ved at innvandrere kan ha lavere sosial tillit enn landet de kommer til og et økt antall av innvandrere kan redusere gjennomsnittet. Denne bekymringen er der ennå, selv om vi ikke finner en direkte sammenheng mellom innvandringsbakgrunn og lavere tillit, ved at innvandring kan forårsake at man får en økning i individer som befinner seg i, for eksempel, lavinntektskategorien. Dette kan komme av at spesielt de som er fra land utenfor Norden og Vest-Europa har kvalifikasjoner, ansiennitet og utdanning som ikke er kompatibel eller relevant for det norske arbeidsmarkedet, og dermed gi dem færre muligheter.

De faktorene vi har kontrollert for er det Newton et al. (2018) ville klassifisert som nedenfra- og opp-faktorer, som inntekt, alder, kjønn, utdanning, og i modell 3, diskriminering. Siden

vi observerer at de fra Norden og Vest-Europa har høyere sosiale tillit enn majoriteten kan det være at denne gruppen er mer påvirket andre faktorer vi ikke har kontrollert for. Grunnen til denne forskjellen kan ligge i at gruppen mennesker fra Norden og Vest-Europa som flytter til Norge er en annerledes gruppe.

Forskjellen vi observerer mellom de to førstegenerasjonsinnvandringsgruppene kan være en konsekvens at det er en push-pull-effekt (Bodvarsson et al., 2015 s. 12). Pull-effekten går ut på at årsaken noen ønsker å flytte er at man får økte muligheter av flytting, som høyere lønn, større jobbmuligheter og liknende. Push-effekten er at det er en forverrelse av disse mulighetene i hjemlandet. En aktuell push-faktor er Russlands pågående invasjon av Ukraina for de utenfor Norden og Vest-Europa.

De fra Norden og Vest-Europa er også mest sannsynlig er EU-borgere og dermed har større muligheter til å flytte dersom de vantrives. Siden den kulturelle og institusjonelle forskjellen kan antas å ikke være så stor kan de ferdighetene og den opparbeidede sosiale kapitalen beholde mer av sin verdi når de flytter til Norge. En tilleggsfaktor kan være at språkbarrieren kan være mindre siden de skandinaviske språkene er mer eller mindre innbyrdes forståelig og at engelsk er et vanlig andrespråk i disse landene.

Møtet med det institusjonelle og byråkratiske Norge kan også være preget av om man er EU-borger eller ikke. EU-borgere har rettigheter som fri bevegelse og den nordiske passunion som forenkler migrasjonsprosessen (Knudsen, 2023). Denne forskjellen kan ha en innvirkning på den institusjonelle tilliten man danner og som kan gi utslag i sosial tillit.

6.0.2 Diskriminering

Ut av modell 3 finner vi at det er en sammenheng mellom diskriminering og tillit, og at effekten av å være diskriminert har en stor negativ innvirkning på sosial tillit. At de som opplever diskriminering ikke har lik generell tillit samsvarer med modellen til Glaeser (2001) der diskriminerte individer får mindre verdi av sosial kapital og dermed investerer mindre. Med modellen til Furlong (1996) kan diskriminering ha utslag i form av at man opplever tap oftere og dermed har man lavere tillit til folk flest av erfaring.

Med en mer finmasket diskrimineringsvariabel kunne vi fanget opp hvordan ulike typer diskriminering påvirker tillit, og om det er kombinasjoner av type diskriminering som forsterker eller eventuelt avbøter hverandre. Med vår modell 3 tester vi dette indirekte ved at vi antar at ulike innvandringsgrupper opplever andre former for diskriminering enn majoritetsbefolkningen og at de formene kan ha et annet utslag enn andre. Siden vi ikke finner en slik sammenheng tyder det på at diskriminering har lik virkning på tillit uavhengig av innvandrerbakgrunn.

Det er andre faktorer som påvirker sosial tillit som kan bli negativt påvirket av diskriminering. Pessimisme og det å være misfornøyd med tilværelsen er to faktorer Newton et al. (2018) trekker fram som nedenfra-og-opp-faktorer som kan ha en påvirkning på ens tillit til andre. Det kan tenkes at det å være diskriminert skaper misnøye med ens tilværelse og at man blir mer pessimistisk, men det er sammenhenger våre modeller ikke fanger opp eller får testet.

På tross av at det ikke er en signifikant sammenheng mellom innvandringsbakgrunn og tillit kan det at flere med innvandringsbakgrunn opplever diskriminering likevel føre til en nedgang av gjennomsnittlig tillit i Norge. I tillegg kan det være forskjeller imellom gruppene på hvilken type diskriminering de står ovenfor som gjør at eventuelle tiltak for å redusere diskriminering kan måtte ta høyde for innvandringsbakgrunn. Dette er selv om det ikke er direkte sammenheng mellom innvandringsbakgrunn og tillit.

6.1 Svakheter

Det kan være svakheter med vår modell. En svakhet er at antall observasjoner i våre innvandringsbakgrunner er få og det dermed er usikkert hvor representative disse er for gruppene generelt. Det kan føre til at konklusjonene vi gjør ikke er generaliserbare. I tillegg er våre kontrollvariabler kategorivariabler som gjør at det kan være noen kombinasjoner av kategorier som har få observasjoner.

Vår R^2 er lav er også en mulig kilde for svakhet. Det at R^2 er lav betyr at lite av variansen er forklart av vår modell. En konsekvens av dette kan være at det er konfunderende faktorer

som ikke er kontrollerte for og som forstyrrer våre resultater. I Kapittel 9 ligger residualplott. I tetthetsplottene ser vi flere topper, som tyder på at det er kategorier som ikke er identifisert og tatt hensyn til. Våre QQ-plott viser en negativ skjevhet i våre residualer. En årsak til den negative skjevheten kan ligge i at med et høyt gjennomsnitt på den avhengige variabelen, men siden den er bundet til å være mellom 0 og 10, betyr det at eventuelle uteliggere på ligge på nedsiden av gjennomsnittet. Alt i alt betyr det at normalfordelingsbetingelsen for feilledet for å bruke multippel lineær regresjon kan være brutt. Dette tyder på at den statistiske styrken ved vår studie kan være lav.

En annen svakhet er inntektsvariabelen. Den er delt inn i to kategorier for høy og lav inntekt, men den fanger ikke opp husholdningsstørrelse eller forbruk. Delhey & Newton (2003) sier at subjektive mål for suksess og tilfredshet er bedre for å forklare sosial tillit enn objektive mål, og dette er noe de andre studiene bruker (Dinesen & Hooghe, 2010; Holm, 2019; Pettersen, 2019). Et alternativ for oss er å bruke hvor bekymret man er for framtidig økonomi og velferd siden bekymringer er en subjektiv vurdering som vi antar tar hensyn til størrelse på husholdning og hvilket forbruk man har, men den kan også inkludere ikke-økonomiske faktorer, deriblant helse, og være mer avhengig av alder ved, for eksempel, at man har en stabil inntekt og jobbsituasjon som pensjonist.

Vi har generelt sett på faktorer som er nedenfra-og-opp og får dermed ikke kontrollert for eller forklart sammenhenger som er ovenfra-og-ned. Som Newton et al. (2018) påpeker så henger sosial tillit sammen med politisk og institusjonell tillit, og kan være en konfundende faktor ved at de som innvandrere har fått dannet sin institusjonelle og politiske tillit i hjemlandet. De kan også ha et annet møte med det institusjonelle ved at man som innvandrere møter andre deler av forvaltningen hvis man må søke etter oppholdstillatelse og liknende enn det en som er født med norsk statsborgerskap gjør.

7 Konklusjon

Land med høy sosial tillit er stort sett land som er økonomisk velstående (Newton et al., 2018; Ortiz-Ospina & Roser, 2016). Norge er et land med høy tillit og er en bekymring for at innvandring kan ha påvirkning på tillitsnivå (Bergh, 2019; Dinesen & Hooghe, 2010; Holm, 2019). Det er en sammenheng mellom sosial tillit, sosial kapital og diskriminering der diskriminerte vil kunne ha en reduksjon i tillit og i sosial kapital (Dinesen & Hooghe, 2010; Furlong, 1996; Glaeser, 2001).

Basert på dette dannet vi hypoteser om det er sammenheng mellom tillit, innvandring, diskriminering og om det er en interaksjonseffekt mellom diskriminering og innvandring. Vi benyttet oss av datamateriale fra DFØs innbyggerundersøkelse for 2024 og utførte en regresjonsanalyse for å svare på hypotesene (DFØ et al., 2024). Det vi fant var en sammenheng mellom innvandringsbakgrunn og sosial tillit, men at denne sammenhengen forsvant da vi kontrollerte for kjønn, alder, utdanning og inntekt for alle gruppene unntatt innvandrere fra Norden og Vest-Europa. I tillegg fant vi en sammenheng der diskriminerte har lavere tillit enn ikke-diskriminerte, men vi fant ingen interaksjonseffekter.

Ved å ikke finne en sammenheng mellom sosial tillit og innvandringsbakgrunn for de andre gruppene skiller våre funn seg fra funnene til Holm (2019) og Dinesen & Hooghe (2010). Likevel fant vi at de kontrollvariablene vi valgte hadde en innvirkning på sosial tillit som samsvarer med de tilsvarende kontrollvariablene som Pettersen (2019), Holm (2019) og Dinesen & Hooghe (2010) identifiserte.

Det at vi fant en sammenheng mellom diskriminering og en reduksjon i sosial tillit som samsvarer med de teoretiske rammeverkene til Glaeser (2001), Furlong (1996), og Newton et

al. (2018). Selv om vi ikke fant interaksjonseffekter mellom innvandrerbakgrunn og diskriminering, utsettes flere i noen innvandringsbakgrunner diskriminering. Datamaterialet vårt gjorde det ikke mulig å teste grader av eller hvilken type diskriminering man blir utsatt for.

Videre forskning kunne vært å se grad av og de ulike formene for diskriminering og hvordan disse påvirker tillit. Dette vil kunne gi innsikt i om det er noen former for diskriminering som har større innvirkning på tillit enn andre, om det er interaksjonseffekter mellom disse. Denne innsikten kan bidra til å utforme mer målrettede tiltak mot de som har størst negativ virkning.

8 Referanser

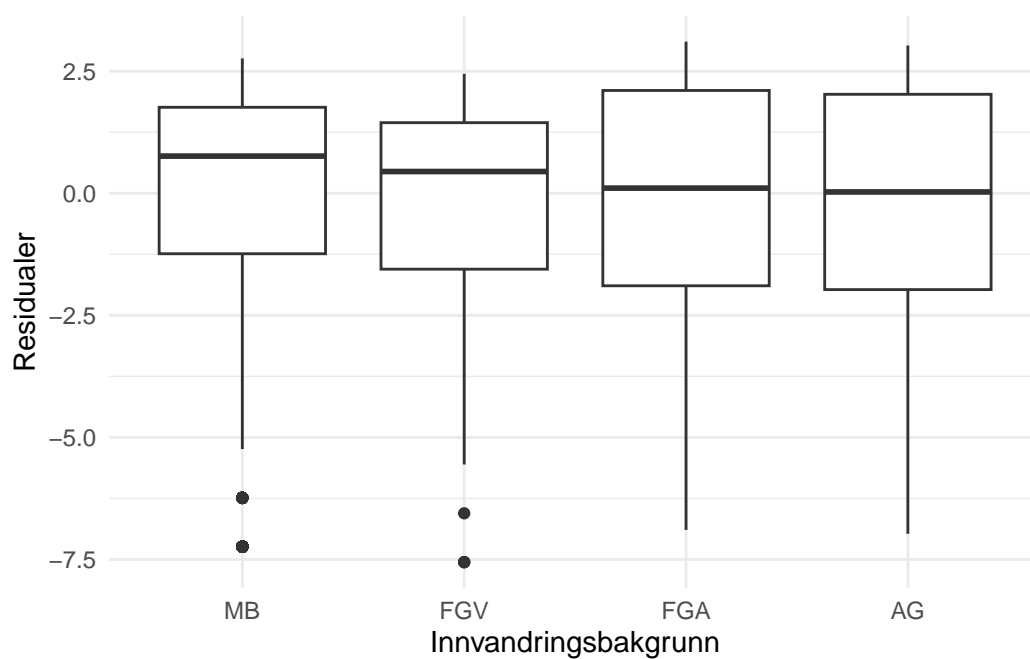
- Alesina, A. & La Ferrara, E. (2002). Who trusts others? *Journal of Public Economics*, 85(2), 207–234. [https://doi.org/10.1016/S0047-2727\(01\)00084-6](https://doi.org/10.1016/S0047-2727(01)00084-6)
- Algan, Y. (2018). Trust and social capital. In *For Good Measure* (pp. 283–320). OECD. <https://doi.org/10.1787/9789264307278-12-en>
- Bergh, A. (2019). Is Migration Threatening Social Trust in Europe? In A. Bakardjieva Engelbrekt, N. Bremberg, A. Michalski & L. Oxelheim (Eds.), *Trust in the European Union in Challenging Times: Interdisciplinary European Studies* (pp. 91–109). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-73857-4_5
- Bjørnskov, C. (2012). How Does Social Trust Affect Economic Growth? *Southern Economic Journal*, 78(4), 1346–1368. <https://doi.org/10.4284/0038-4038-78.4.1346>
- Bodvarsson, Ö. B., Simpson, N. B. & Sparber, C. (2015). Migration Theory. In B. R. Chiswick & P. W. Miller (Eds.), *Handbook of the Economics of International Migration* (Vol. 1, pp. 3–51). North-Holland. <https://doi.org/10.1016/B978-0-444-53764-5.00001-3>
- Delhey, J. & Newton, K. (2003). Who trusts?: The origins of social trust in seven societies. *European Societies*, 5(2), 93–137. <https://doi.org/10.1080/1461669032000072256>
- DFØ. (2024). *Metoderapport for innbyggerundersøkelsen 2024* [Notat]. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring. <https://dfo.no/sites/default/files/2024-02/Metoderapport%20innbyggerunders%C3%B8kelsen%202024.pdf>
- DFØ, Nese, D. A. & Verian. (2024). *Innbyggerundersøkelsen 2024* [Data set]. Sikt - Kunnskapssektorens tjenesteleverandør. <https://doi.org/10.18712/NSD-NSD3170-V2>
- Dinesen, P. T. & Hooghe, M. (2010). When in Rome, Do as the Romans Do: The Acculturation of Generalized Trust among Immigrants in Western Europe. *International Migration Review*, 44(3), 697–727. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2010.00822.x>

- Dinesen, P. T., Schaeffer, M. & Sønderskov, K. M. (2020). Ethnic Diversity and Social Trust: A Narrative and Meta-Analytical Review. *Annual Review of Political Science*, 23(1), 441–465. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-052918-020708>
- Fukuyama, F. (2001). Social Capital, Civil Society and Development. *Third World Quarterly*, 22(1), 7–20. <https://www.jstor.org/stable/3993342>
- Furlong, D. (1996). *The Conceptualization of 'Trust' in Economic Thought*. Institute of Development Studies. <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/3339>
- Glaeser, E. L. (2001). The Formation of Social Capital. *Isuma (Saint-Laurent)*, 2(1), 34–34.
- Holm, Ø. H. (2019). *Hvordan påvirker innvandrerbakgrunn tillit til folk flest?* [Bacheloroppgave, NTNU]. <http://hdl.handle.net/11250/2613701>
- Knudsen, O. F. (2023, 11. October). Schengenavtalen. In *Store norske leksikon*. <https://snl.no/Schengenavtalen>
- Newton, K., Stolle, D. & Zmerli, S. (2018). Social and Political Trust. In E. M. Uslaner (Ed.), *The Oxford Handbook of Social and Political Trust* (p. 0). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190274801.013.20>
- OECD. (2022). *Building Trust to Reinforce Democracy: Main Findings from the 2021 OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions*. OECD. <https://doi.org/10.1787/b407f99c-en>
- Ortiz-Ospina, E. & Roser, M. (2016). Trust. *Our World in Data*. <https://ourworldindata.org/trust>
- Pettersen, M. P. (2019). *Folk flest er til å stole på* [Masteroppgave, Universitetet i Sørøst-Norge]. <http://hdl.handle.net/11250/2629688>
- Potter, L., Zawadzki, M. J., Eccleston, C. P., Cook, J. E., Snipes, S. A., Sliwinski, M. J. & Smyth, J. M. (2019). The intersections of race, gender, age, and socioeconomic status: Implications for reporting discrimination and attributions to discrimination. *Stigma and Health*, 4(3), 264–281. <https://doi.org/10.1037/sah0000099>
- SSB. (2023, 19. December). *Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger*. SSB. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/statistikk/inntekts-og-formuesstatistikk-for-husholdninger>
- SSB. (2024, 7. March). *Fakta om innvandring*. Fakta om innvandring. <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/faktaside/innvandring>

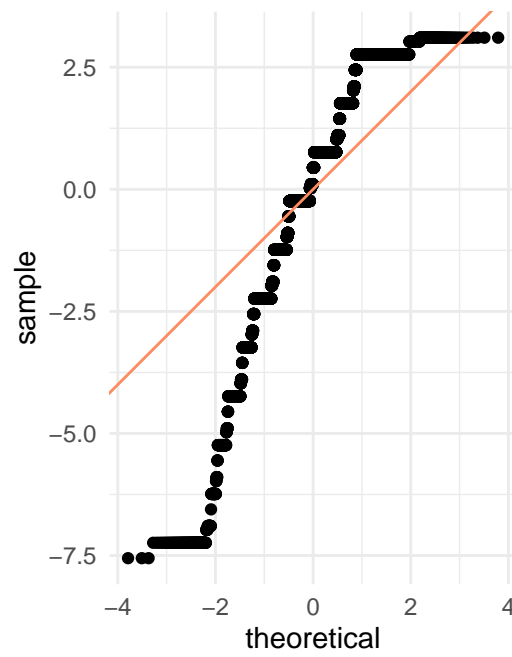
9 Vedlegg

9.1 Residualplott

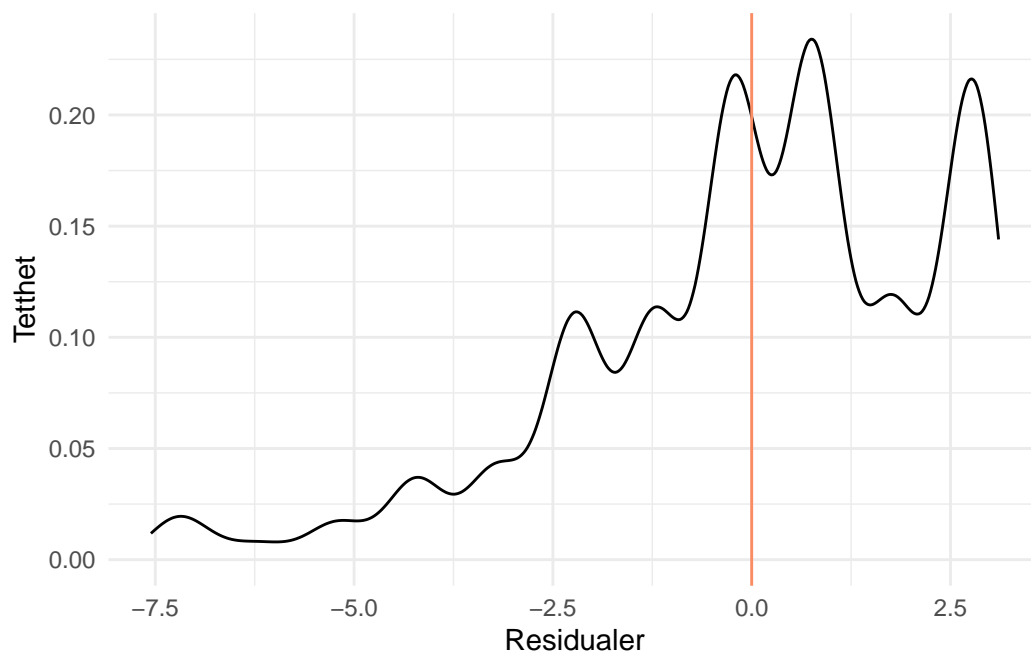
9.1.1 Modell 1

Figur 9.1: Boksplott for residualer i modell 1

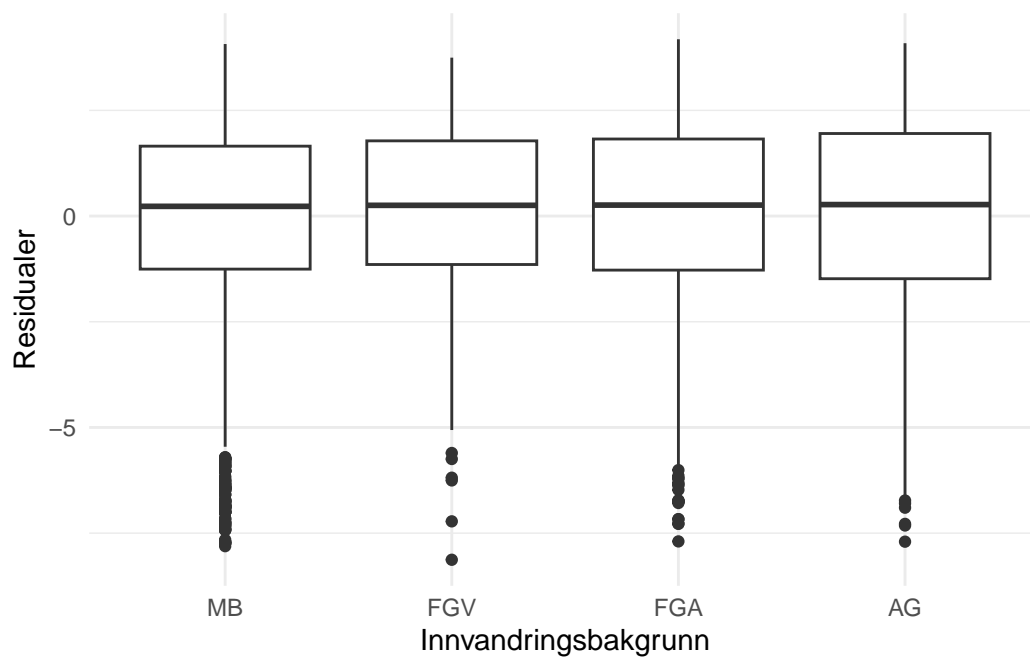

Figur 9.2: QQ-plott for residualer i modell 1

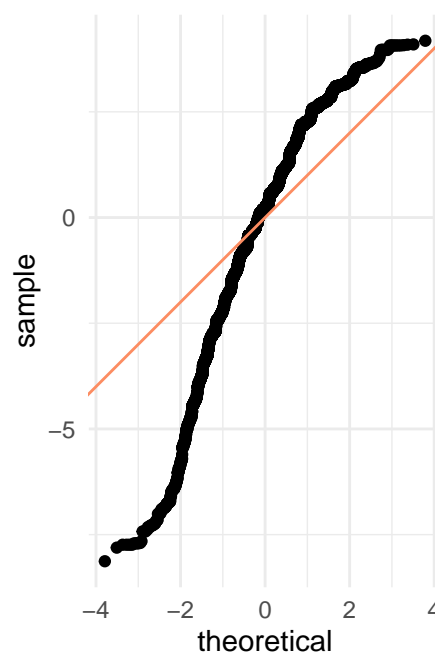

Figur 9.3: Tetthets-plott for residualer i modell 1

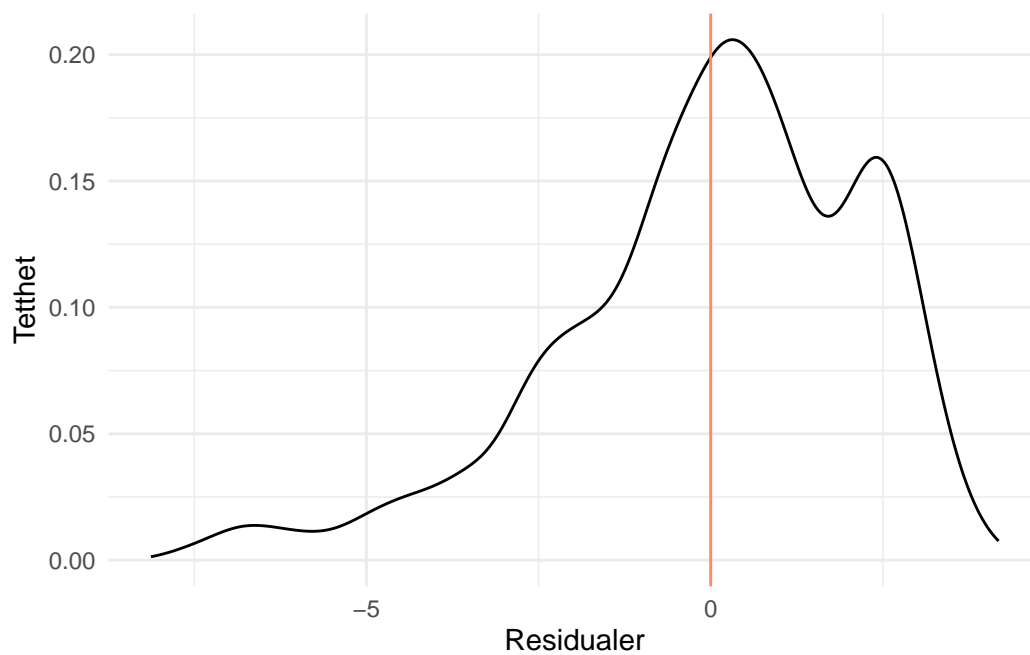
9.1.2 Modell 2

Figur 9.4: Boksplott for residualer i modell 2

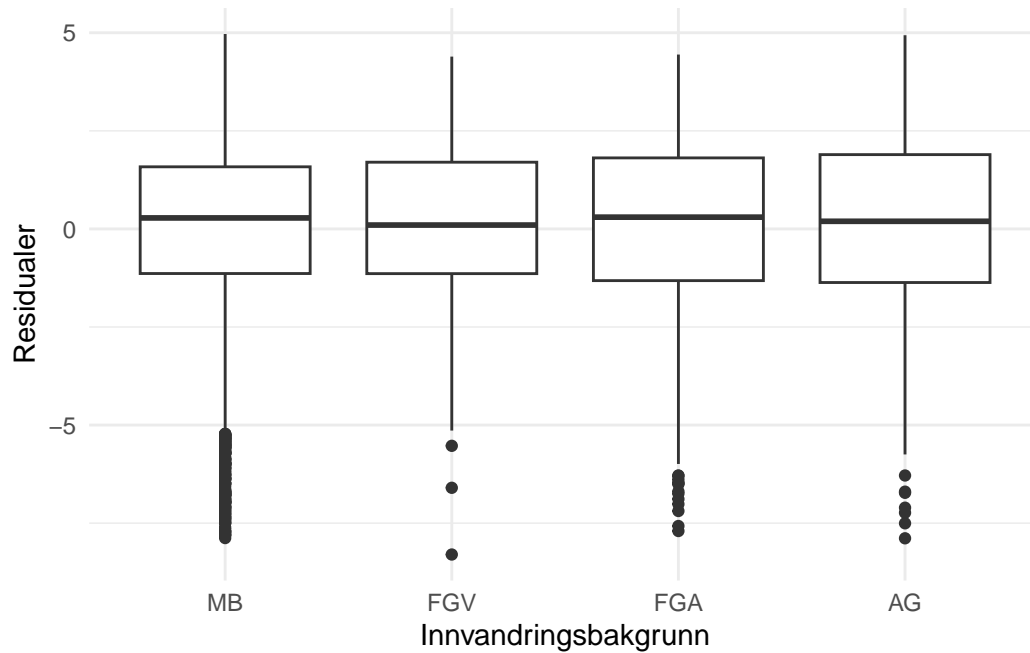

Figur 9.5: QQ-plott for residualer i modell 2

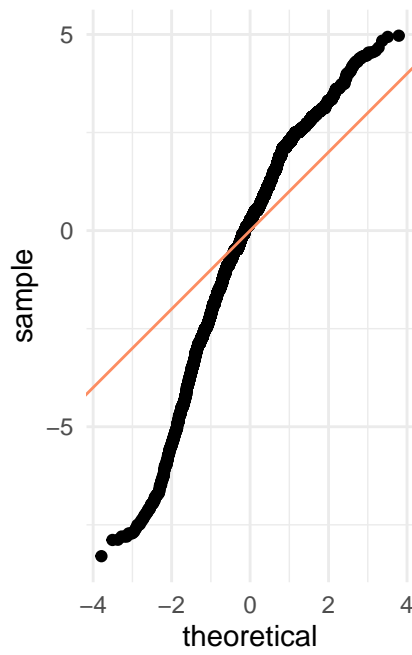

Figur 9.6: Tetthets-plott for residualer i modell 2

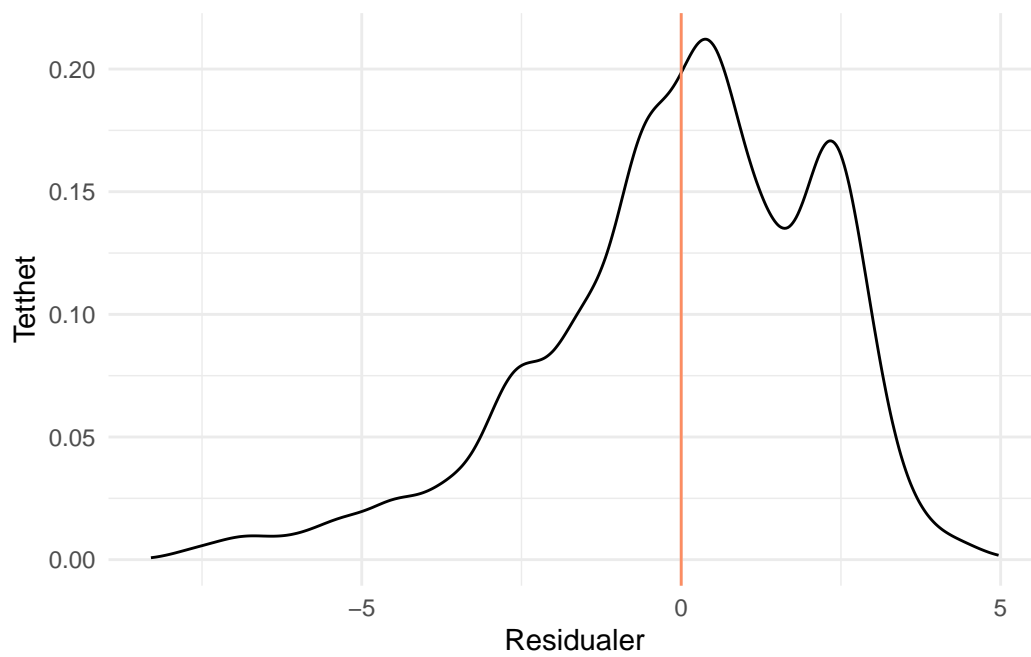
9.1.3 Modell 3

Figur 9.7: Boksplott for residualer i modell 3

Figur 9.8: QQ-plott for residualer i modell 3

Figur 9.9: Tetthets-plott for residualer i modell 3